

ג ל י ו נ ר ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ערוכים בידי נחמה ליכוביץ השנה השמונה עשרה
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

18

ל"ז י"ח - ל"ז

ישיב (תשי"ט)

למחציתו השניה של פרק זה ע' גם גליון ישיב תשי"ב.

א. שאלות כלליות:

- (1) מהו יחסם של אחי יוסף לדברי ראובן כ"א-כ"ב ולדברי יהודה כ"ו ומאי סבת השוני שביחס?
- (2) למה לא מוזכרת התחננותו של יוסף לפני אחיו כאן ומוזכרת רק בפרק מ"ב כ"א?
- ב. כ"ב אל תזכרו דט השליכו אותו אל הבור הזה אשר במדבר.

רמב"ן ד"ה אל תשכחו דם, אמר להם: "הנה הייתי יובל לכם כאשר חשבתם להמית אותי בנכליכם כי גם אני שנאתיו, ורציתי שיומת על ידי אחריה. אבל אתם אל תהיו שופכי דם בידיכם, חלילה לכם". והכוונה לראובן בכל זה היתה להצילו להשיבו אל אביו. והכתוב ספר מה שאמר להם ראובן ושמעו אליו, אבל דברים אחרים אחר להם מתחילה, שלא קבלו ממנו, כמו שאמר להם (מ"ב כ"א) "הלא דברתי אליכם לאמור: 'אל תחטאו בילד ולא ימעתם'. וכאשר ראה שלא שמעו לעזבו, אמר להם: "אם כן - אל תשכחו דם בידיכם". ולא אמר "דמו", כי הראה עצמו שלא יאמר כך לאהבתו, רק שלא יהיו שופכי דם. למד אותם שאין עונש חגורם כעונש הסופך דם בידיהם.

- (1) מה הם הקשיים בדברי ראובן שמישב הרמב"ן?
- (2) מגיד הרמב"ן שגם "דברים אחרים אמר להם מתחילה" ויינו דברים שלא נכתבו כאן, ודלמא לא אמר אלא אותם דברים הכתובים כאן?
- (3) מה רוצה הרמב"ן להוכיח בהביאו את הפ' מ"ב כ"א?

ג. כ"ה והנה אורחת ישמעאלים באה מגלעד

רמב"ן: כאשר נטאו עיניהם וראו מרחוק אנשים באים מדרך גלעד הקירו כי אורחת ישמעאלים היא בגמלים, וידעו כי למזרים ילכו, כי מלגעד יובא הצרי והנכאת ולמצרים היה דרכם להוליך אותו. ולכן אמר להם יהודה: "הנה האנשים האלה מארץ מרחק והולכים אל ארץ רחוקה: נסכרונו להם, כי לא יודע הדבר". וכאשר קרבו להם (=אליהם), מצאו כי היו בעלי סחורה אשר להם נכאת והצרי, אנשים מדינים סוחרים ששכרו הגמלים מהישמעאלים וימכרו את יוסף למדינים שקנו אותו לסחור בו לסחורה, כי אורחת ישמעאלים משכירי הגמלים לא יקנו הם סחורה לעצמם, ואמר "וימכרו את יוסף לישמעאלים" כי להם מסרו אותו, שהם מוליכים הסחורה למצרים. וזה טעם (ל"ח א') "מיד היו מעאלים אשר הורידוהו שמה", כי היה בידם, אבל המדינים היו בעליהם והם סחרו בו, והוא שאמר (ל"ז ל"ו) "והמדנים מכרו אותו אל מצרים".

וכל מעשהו בכתוב מעט יספר אותו כמושל המצוה בו ופעם כ"לית שיעשו בידו. כענין שנאמר (דברים י"א ז') "את כל מעשה ה' הגדול אשר עשה" וכתוב אחר (דברים ל"ד י"ב) "ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל". וכן אמר (מלכים א' ז') "ותשלם כל המלאכה אשר עשה חבלך שלמה" - וחירם ע"אה. כדכתיב (מלכים שם) "ויבא אל חמלך שלמה ויעט את כל מלאכתו". וביוסף עצמו נאמר (בר' ל"ט) "ואת כל אשר עושים שם הוא היה עושה" - נותן המעשה למצוה ולעושה אותו.

ור' אברהם אמר כי המדינים יקראו ישמעאלים, כאשר אמר הכתוב על מלכי מדין (יחזקאל ו') "כי ישמעאלים הם", ואינו כ"א ירמיה חשב, כי הכתוב שאמר "כי נזמי זהב להם", כי ישמעאלים הם, ירמוז על בני קדם, שהלחמה היא להם היתה, דכתיב (סופטים שם) "וכל מדין ועמלק ובני קדם נאספו יחדו", ובני קדם הם ישמעאלים, כי על כל בני הפלגים אשר לאברהם אמר (בר' כ"ה) "וישלחם מעל יצחק בנו - קדמה אל ארץ קדם". גם יתכן שיהיו המלכים ישמעאלים והם מלכו על ארץ מדין כי למה יקראו מדין על שם ישמעאל אחיהם? והנכון בפשט הכתוב ביוסף - מה שאמרו בו. אבל רבותינו אמרו שנמכר טעמים רבות.

/.

[illegible]

ד. שאלות ודיונים ייחודיים

(1) כ"א ד"ה לא נכנר נפשי
מכר נפשי זו היא
מיתה

xx(ב) הרא"ם: כמו (במדבר כ"ו) "וברך ולא
אסיבת" כיון השבות בכת הפעלים,
והוצרך לזה, מפני שכנוי "נכנר"
חוזר לנפשו הנזכר לעיל, כגון
(י"ט-כ"ו) "והנה פעל החלמות... ועתה
לכדו ונחרגהו"
הפנה את דברי הרא"ם והחבר ביחד
מה ענין במדבר כ"ו כ"א לענ כ"ו

(א) במה סוטה רש"י מן הפסוק
xx(ב) המהרש"ל: נראה שהיו לו שתי כותנות
זו על גבי זו, ואם תאמר: למה לו
שנים? אחד על גבי השני, משום הדעה
שלא יקלקל את כותנת הכהנים
ומקשה בעל דברי דוד: משמע שתחילה
משכו החלוק, מדגקים תחילה, וקשה,
הא אי אפשר להשמיט התחתון עוד
העליון?

ישב את קושיתו

(3) כ"ז ד"ה וישמעו אחיו:
 "וקבילו מניה". וכל שמיעה
 שהיא קבלת דברים, כגון
 זה וכגון (בר' כ"ח ז)
 "וישמע יעקב אל אביו",
 וכגון "נעשה ונשמע"
 מתורגם: נקבל. וכל
 שריא שמיעה האורן, כגון
 (בר' ג') "וישמעו את קול
 ה' מתהלך בתוך הגן" וכגון
 (בר' כ"ז).
 ורבה שומעת פתח האהל
 (בר' ל"ה כ"ב) "וישמע ישראל"
 כלן מתרגם: "ושמע", "וישמעה"
 "ושמע".

ה ט ר ח
צ ס ב - ג ת

א. ג'ב': רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדם, על כן אפשר על כרחי את כלי
 צדקותיכם.
 השווה שני לשונות שבחו משפט "ידע" ב"ה":
 בראשית כט: ה'... הידעתם את גמלי | במשותף | ח' יב' ג' ידעתי | למען
ויאמרו ידענו
 בראשית מב: כג': והם לא ידעו כי | ואת בנות אחיו... שם
שמות לג' | דב' ואתה ואלת ידעתך
 שומע יוסף
 דברים לד': ולא ידע איש את
 קבורתו
 שמואל א ג': כיני וידע כל ישראל כי | אחלה א' ויזכי ידעתי | זכר דיקים
 באמן שמואל לבתיא לח' | וידרך ויעלה משה
 מה בין שתי לשונות של "ידע" ולפי אגרו מהן יש לפרש את
 "ידעתי" שבפסוקים
 ב. רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדם
 ראב"ע: כאומר ידעתי מכאוביכם וחלתי אצלכם ותחת לחצו דובי פירותי ב'י
 "על כן אפשר"
 והנכון כדור (ויקרא יג') "בקר ה' וקדש" וכתב דהן מלכיה לכעוס
 עבדיהו חומסיהו לפניהם שידעו מנהגיהם ויזכר מן חטאיהם
 { 1. שם החבדל ה'י' פבורו חזק ש'י' חסדי
 2. שם דומה וילכא י' ג' ילכא י' }